

Sınıf Öğretmenlerinin Mesleki Tükenmişlik Düzeylerinin Çeşitli Değişkenler Açısından İncelenmesi (Hatay İskenderun İlçesi Örneği)¹

İsmail DÖNMEZ² ve Mehmet Zeki İLGAR³

Öz

Araştırmanın amacı sınıf öğretmenlerinin tükenmişliklerinin belirlenmesi ve çözümler bulunmasıdır. Bu amaç çerçevesinde; cinsiyet, yaş, mesleki kıdem gibi değişkenlerin sınıf öğretmenlerinin mesleki tükenmişlikleri üzerindeki etkisi araştırılmaktadır. Sınıf öğretmenlerinin mesleki tükenmişliklerine yol açan etkenler ile duygusal tükenmişlik, duyarsızlaşma, kişisel başarısızlık ve tükenmişlik genel boyutlarındaki durumlarının hangi seviyede olduğu sorularına cevap arayan uygulamalı bir araştırmadır. Araştırmamızda daha önce tükenmişlikte değişken olarak alınmayan sınıfta bulunan yabancı uyruklu öğrenci sayısı ve sınıf öğretmenlerinin bildikleri yabancı diller de dâhil edilmiştir.

Araştırmanın örneklemini evren içerisindeki öğretmenlerden basit tesadüfi yöntemle seçilip çalışmaya dâhil edilen 422 sınıf öğretmeni oluşturmaktadır. Araştırmada “Kişisel Bilgi Formu” ve “Maslach Tükenmişlik Envanteri” kullanılmıştır. Çalışmada elde edilen bulgular değerlendirilirken, SPSS kullanılmıştır. Değerlendirme aşamasında frekans, yüzde, aritmetik ortalama, standart sapma, T testi, Anova, Tamhane’s T2, Tukey testi, LSD kullanılmıştır.

Araştırma ile sınıf öğretmenlerinin duygusal tükenmişlik boyutunda orta düzeyde tükenmiş; duyarsızlaşma boyutunda çok az tükenmiş; kişisel başarısızlık boyutunda çoğunlukla tükenmiş; tükenmişlik genel boyutunda ise orta düzeyde tükenmiş olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Anahtar Kelimeler: *Tükenmişlik, duygusal tükenmişlik, duyarsızlaşma, kişisel başarısızlık.*

Investigations Of Various Variabilities Of Professional Burnout Levels Of Primary School Teachers (Hatay Iskenderun District)

ABSTRACT

The purpose of the study is to determine the burnout and find solutions for primary school teachers. In the context of research; gender, age, occupational seniority with the profession have been investigated the effects of primary school teachers on their professional burnout. It is an applied research that investigates the factors that lead to the occupational burnout of primary school teachers and the question of the level of emotional exhaustion, desensitization, personal failure and general aspects of

¹ Bu çalışma birinci yazarın ikinci yazar danışmanlığında tamamladığı yüksek lisans tezinden üretilmiştir

² Bekbebe Fatih İlkokulu Rehber Öğretmeni, Hatay, ismldnmz@gmail.com

³ Dr. Öğretim Üyesi, Biruni Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, zilgar@biruni.edu.tr.

burnout. In our study, the number of foreign nationals who were in the class not taken as variables in the previous burnout, and the foreign languages known the primary school teachers were included. The sample of the research consists of 422 primary school teachers who are selected by simple random method from the teachers in the universe. "Personal Information Form" and "Maslach Burnout Inventory" were used in the research. SPSS was used when the findings obtained in the study were evaluated. Frequency, percentage, arithmetic mean, standard deviation, T test, Anova, Tamhane's T2, Tukey test, LSD were used in the evaluation stage.

Research has shown that the level of emotional burnout of primary school teachers is moderately depleted; very little in the dimension of desensitization; mostly in the dimension of personal failure; in the general dimension of burnout has been reached as the result of being exhausted to moderate level.

Key Words: *Burnout, Primary School Teachers, Emotional Burnout, Depersonalization, Personel failure*

GİRİŞ

Dünyadaki değişimler, Türkiye'nin içinde bulunmuş olduğu coğrafi konum dolayısı ile ülkemizi etkilemektedir. Bu değişimler, eğitim dünyasını özellikle de öğretmenleri etkilemektedir. Alan yazınında yüz yüze iletişim kuran mesleklerde tükenmişliğin daha sık gözlemlendiğine dair çeşitli çalışmalar vardır. Öğretmenlik ve özellikle sınıf öğretmenliği yüz yüze çalışılan meslek gruplarından bir tanesidir (Çağlayan, 2012, s.5; Amasralı, 2016, s.36; Çintiriz, 2016, s.1).

Yaşanan değişimler neticesinde öğretmenlerden velilerin beklentisi ile bakış açısının değişmesi, öğretmenlerin sorumluluğunun artması dolayısı ile öğretmenlerin rol karmaşası yaşamasına, olumsuz okul ve/veya örgüt iklimi, öğretmenlerin kendi arasında ve idare ile iletişim biçimi, gelir seviyesinin neden olduğu problemler, kötü okul ile kötü sınıf ortamı ve özellikle son günlerde Türkçe bilmeyen yabancı uyruklu öğrencilerin de sınıflara dâhil edilmesi gibi pek çok nedenler öğretmenlerin kendilerini baskı altında hissederek, stres yaşaması öğretmenlerin tükenmişlik yaşamasına neden olmaktadır. (Gökçakan ve Özer, 1999, s. 3; Özdoğan, 2008, s.18).

Tükenmişlik; bireydeki yaşam için gerekli enerjinin, iş beceribilme yeteneğinin tükenmesi ya da kontrolsüz kullanılmasıdır. Tükenmişlik duygusuyla birlikte kişinin başa çıkma becerilerindeki eksiklik ve başa çıkamaması; fiziksel, duygusal ve bilişsel yönlerden kişinin tükenme duygusu yaşıyor olmasına rağmen, sorumluluklarının bilincinde olup, yerine getirme çabasıdır. Çağımızda hızla değişen insan dışı etkenler bireyin zorlanmasına neden olmaktadır. Bu durum bireyde var olan potansiyelin tükenmesine sebep olmaktadır. Stresli

yaşam koşulları bireyi yormakta ve tükenmişlik sendromu yaşamasına neden olmaktadır (Schaufeli ve Janczur, 1994; akt;İlbay, 2014, s.14-15).

Tükenmişlik düzeyi sonuçları açısından değerlendirildiğinde sadece sınıf öğretmenlerini değil, eğitim faaliyeti içerisindeki tüm bileşenleri, personel, veli, anne-baba, öğrenci, idareyi etkilemektedir (Özkaya, 2006, s. 12).

Zorunlu eğitimin ilk basamağını oluşturan sınıf öğretmenlerinin tükenmişlik durumlarının tespiti daha kaliteli daha verimli eğitim öğretim faaliyetlerinin sürdürülebilmesi için oldukça önemlidir. Ayrıca öğrencilerin eğitim öğretim yaşamlarının daha verimli bir şekilde sürdürülebilmesi için de önem taşımaktadır (İnce, 2014, s.2; Şahin, 2007, s.6).

Bu çalışma ile sınıf öğretmenlerinin tükenmişlik durumlarını belirleyerek, alınması gereken tedbirler için çözüm yolları bulmak amaçlanmıştır. Araştırma sonucunda elde edilen bulgular çerçevesinde sınıf öğretmenlerinin tükenmişlik durumları tespit edilerek, tükenmişlik düzeylerine göre çözüm önerileri sunulmuştur. Araştırmada aşağıdaki sorulara cevap aranmıştır:

1. Sınıf Öğretmenlerinin Duygusal Tükenmişlik, Duyarsızlaşma, Kişisel Başarısızlık ve Tükenmişlik genel düzeyleri nasıldır?
2. Cinsiyetin tükenmişlik düzeyine etkisi var mıdır?
3. Yaşın tükenmişlik düzeyine etkisi var mıdır?
4. Mesleki kıdemin tükenmişlik düzeyine etkisi var mıdır?

YÖNTEM

Evren ve Örneklem

Çalışmanın evreni Hatay ili İskenderun ilçesinde 2017-2018 eğitim öğretim yılında görev yapan Sınıf öğretmenlerinden oluşmaktadır. Araştırma örneklemini Hatay ili İskenderun ilçesinde 2017-2018 eğitim öğretim yılında görev yapan uygun tesadüfî yöntemle seçilmiş 422 sınıf öğretmeninden oluşmaktadır.

Kişisel Bilgi Formu

İlgili alan yazını taranarak araştırma amacı ile katılımcı sınıf öğretmenlerinin cinsiyet, yaş mesleki kıdem, medeni durum, çocuk durumu, mezun olunan son program, mezun olunan bölüm, sınıfta bulunan öğrenci sayısı, sınıfta bulunan yabancı uyruklu öğrenci sayısı gibi özelliklerini tespit etmeyi amaçlayan kişisel bilgi formudur.

Maslach Tükenmişlik Ölçeği

Bu araştırmada Maslach ve Jackson tarafından geliştirilmiş ancak Maslach'ın ismiyle benimsenen Maslach Tükenmişlik Envanteri kullanılmıştır. Ölçek tükenmişliği 22 madde ve üç alt boyutta değerlendirmektedir. Bu üç alt boyut; duygusal tükenme, duyarsızlaşma ve kişisel başarı hissidir. (Şahin, 2007, s.50).

Duygusal tükenme ve duyarsızlaşma alt ölçeklerindeki yüksek puanlar tükenmişliğin yüksekliğini yansıtır. Kişisel başarı alt ölçeğindeki düşük puanlar ise tükenmişliğin yüksekliğini yansıtır. Üç alt ölçekteki orta düzey tükenmişliğin orta düzeyini yansıtır. Kişisel başarı alt boyutunda olumsuz ifadeler bulunduğu için ters yönde puanlanmalıdır. Ters puanlama ise " her zaman =1, çoğu zaman = 2, bazen = 3, çok nadir = 4, hiçbir zaman = 5" şeklinde puanlanır (Erkul, 2014, s.26).

Verilerin Çözümlemesi

Bu aşamada uygulanan Kişisel Bilgi Formu ve Maslach Tükenmişlik Envanteri yanıtları kontrol edilerek sadece Kişisel Bilgi Formunu veya Maslach Tükenmişlik Envanteri'ni yanıtlanmış, kâğıtlar geçersiz sayılmıştır. Envantere verilen yanıtlar ve Kişisel Bilgi Formundaki bilgiler bilgisayar ortamında SPSS 24 paket programı kullanılarak çözümlenmiştir. İstatistik alanında uzman kişilerden yardım alınarak araştırma amacı çerçevesinde bilgisayara işlenmiştir.

Envanterden elde edilen puan dağılımlarına bakılarak iki değişkenli olması durumunda t testi, ikiden fazla değişken olması durumunda ise ANOVA testi yapılmıştır. ANOVA testi uygulanırken grupların homojen olması durumunda Tukey, heterojen olması durumunda da Tamhane's T2 testi yapılmıştır. Tukey ve Tamhane's T2 testi sonucunda farkın hangi düzeyde olduğu belirlenemediği durumlarda LSD testi kullanılmıştır. Araştırmamızda hata payı olarak 0.05 ölçü olarak alınmıştır.

BULGULAR

Bu bölümde toplanan verilerin analizi sonucunda elde edilen bulgular ve konuyla ilgili tartışmalara yer verilmiştir.

1.Sınıf Öğretmenlerinin Duygusal Tükenmişlik, Duyarsızlaşma, Kişisel Başarısızlık ve Tükenmişlik Genel Düzeyleri

Sınıf öğretmenlerinin Mesleki Tükenmişlik Ölçeği alt boyutları ve genel toplam puanlarına ilişkin tablo aşağıda sunulmuştur.

Tablo 1. Sınıf öğretmenlerinin tükenmişlik düzeyleri Ortalama ve S.Sapma Değerleri Tablosu

Alt Boyutlar	N	\bar{x}	Ss	En Düşük Değer	En Yüksek Değer
Duygusal Tükenmişlik	422	2.317	0.768	1.00	5.00
Duyarsızlaşma	422	1.745	0.753	1.00	5.00
Kişisel Başarısızlık	422	2.093	0.606	1.00	4.88
Tükenmişlik Genel	422	2.052	0.574	1.00	4.39

Sınıf öğretmenlerin “duygusal tükenmişlik” düzeyi ortalaması (2.317 ± 0.768); “duyarsızlaşma” düzeyi ortalaması (1.745 ± 0.753); “kişisel başarısızlık” düzeyi ortalaması (2.093 ± 0.606); “tükenmişlik genel” düzeyi ortalaması (2.052 ± 0.574) olarak bulunmuştur.

2. Cinsiyet Faktörünün Tükenmişlik Düzeyine Etkisi

Sınıf Öğretmenlerin tükenmişlik düzeylerinin cinsiyete göre farklılık gösterip göstermediğini belirlemek için t-testi yapılmış ve Tablo 2'de testin sonuçlarına yer verilmiştir.

Tablo 2. Cinsiyet İle Mesleki Tükenmişliğe İlişkin T-Testi Sonucu

Alt Boyutlar	Cinsiyet	N	\bar{x}	Ss	t	p
Duygusal Tükenmişlik	Kadın	244	2.298	0.739	-0.611	0.542
	Erkek	178	2.344	0.807		
Duyarsızlaşma	Kadın	244	1.669	0.678	-2.342	0.020
	Erkek	178	1.848	0.836		
Kişisel Başarısızlık	Kadın	244	2.035	0.558	-2.251	0.025
	Erkek	178	2.172	0.660		
Tükenmişlik Genel	Kadın	244	2.001	0.534	-2.140	0.037
	Erkek	178	2.121	0.620		

Tablo 2'ye göre Sınıf öğretmenlerinin mesleki tükenmişlik alt boyutlarından olan duygusal tükenmişlik ile cinsiyet arasında anlamlı bir farklılık olmadığı ($t=-0.611$ $p>0.05$), duyarsızlaşma ($t=-2.342$ $p<0.05$), kişisel başarısızlık ($t=-2.251$ $p<0.05$) ve tükenmişlik genel boyutu ile cinsiyet arasında anlamlı bir farklılık olduğu görülmektedir ($t=-2.091$ $p<0.05$).

3.Yaş Faktörünün Tükenmişlik Düzeyine Etkisi

Sınıf Öğretmenlerin tükenmişlik düzeylerinin cinsiyete göre farklılık gösterip göstermediğini belirlemek için ANOVA testi yapılmış ve Tablo 3'de testin sonuçlarına yer verilmiştir.

Tablo 3. Yaş ile Mesleki Tükenmişlik ve alt boyutlarına (Duygusal tükenmişlik, Duyarsızlaşma, Kişisel Başarısızlık) ilişkin ANOVA sonucu

	Yaş	N	\bar{x}	Ss	F	p
Duygusal Tükenmişlik	21- 30	14	2.134	0.721	1.010	0.365
	31- 40	140	2.381	0.687		
	41 ve üzeri	268	2.293	0.809		
	Toplam	422	2.317	0.768		
Duyarsızlaşma	21- 30	14	2.057	0.978	4.415	0.013
	31- 40	140	1.862	0.819		
	41 ve üzeri	268	1.667	0,693		
	Toplam	422	1.745	0,753		
Kişisel Başarısızlık	21- 30	14	2.285	0,540	3.015	0.050
	31- 40	140	2.175	0,635		
	41 ve üzeri	268	2.040	0,589		
	Toplam	422	2.093	0,606		
Tükenmişlik Genel	21- 30	14	2,159	0,691	2.979	0.552
	31- 40	140	2,139	0,587		
	41 ve üzeri	268	2,000	0,557		
	Toplam	422	2,052	0,574		

Tablo 3'e göre Sınıf öğretmenlerinin yaşları ile mesleki tükenmişliğin alt boyutlarından olan duygusal tükenmişlik ($F=1.010$ $p>0.05$), kişisel başarısızlık ($F=3.015$ $p>0.05$), tükenmişlik genel arasında anlamlı bir fark olmadığı görülmektedir ($F=2.979$ $p>0.05$). Sınıf öğretmenlerinin yaşları ile mesleki tükenmişliğin alt boyutlarından olan duyarsızlaşma arasında anlamlı bir fark olduğu görülmektedir ($F=4.415$ $p<0.05$).

Sınıf öğretmenlerinin yaşları ile mesleki tükenmişliğin alt boyutlarından olan duyarsızlaşma arasındaki farkın yönünü belirlemek için Tamhane's T2 testi yapılmıştır. Tablo 4'te testin sonuçlarına yer verilmiştir.

Tablo 4. Yaş İle Duyarsızlaşma Alt boyutuna ilişkin Tamhane's T2 Sonuçları

I (yaş)	J (yaş)	Ortalama Farkı (I-J)	Sh	p
21-30	31-40	0.194	0.270	0.862
	41 ve üzeri	0.389	0.264	0.415
31-40	21-30	-0.194	0.270	0.862
	41 ve üzeri	.195*	0.081	0.049
41 ve üzeri	21-30	-0.389	0.264	0.415
	31-40	-.195*	0.081	0.049

Tablo 4'e göre Analiz sonucunda 31-40 yaşlarında olan sınıf öğretmenleri ile 41 ve üzeri yaşı olan sınıf öğretmenlerinin puan ortalamaları arasında fark görülmüştür($p<0.05$). 31-40 yaşlarında olan sınıf öğretmenlerinin duyarsızlaşma düzeyi 41 ve üzeri yaşı olan sınıf öğretmenlerinden anlamlı düzeyde yüksektir. Diğer mesleki kıdemi yılları arasında anlamlı bir fark yoktur($p>0.05$).

4. Medeni Durumun Tükenmişlik Düzeyine Etkisi

Sınıf Öğretmenlerin tükenmişlik düzeylerinin cinsiyete göre farklılık gösterip göstermediğini belirlemek için ANOVA testi yapılmış ve Tablo 3'de testin sonuçlarına yer verilmiştir.

Tablo 5. Medeni Durum ile Mesleki Tükenmişlik ve alt boyutlarına (Duygusal tükenmişlik, Duyarsızlaşma, Kişisel Başarısızlık) ilişkin ANOVA sonucu

	Medeni Durum	N	Ortalama	Standart Sapma	F	p
Duygusal Tükenmişlik	Evli	369	2,303	0,758	1,149	0,318
	Bekâr	44	2,366	0,861		
	Diğer	9	2,679	0,651		
	Toplam	422	2,317	0,768		
Duyarsızlaşma	Evli	369	1,732	0,750	0,395	0,674
	Bekâr	44	1,836	0,834		
	Diğer	9	1,800	0,387		
	Toplam	422	1,745	0,753		
Kişisel Başarısızlık	Evli	369	3,912	0,590	0,165	0,848
	Bekâr	44	3,858	0,762		
	Diğer	9	3,888	0,421		
	Toplam	422	3,906	0,606		
Tükenmişlik Genel	Evli	369	2,758	0,393	0,812	0,444
	Bekâr	44	2,788	0,405		
	Diğer	9	2,919	0,289		
	Toplam	422	2,765	0,393		

Tablo 5'deki verilere bakılacak olursa sınıf öğretmenlerinin medeni durumlarına göre duygusal tükenmişlik boyutunda “evli, bekâr ve diğer” değişkenlerine ait ortalama puanları 2,679 ile 2,303 arasında değişmektedir. Sınıf öğretmenlerinin medeni durumları ile mesleki tükenmişliğin alt boyutlarından olan duygusal tükenme arasında anlamlı bir fark olmadığı görülmektedir($F=1,149$ $p>.05$).

Tablo 5 incelendiğinde Diğer kategorisindeki sınıf öğretmenlerinin ortalamaları 2,679, Bekâr sınıf öğretmenlerinin ortalamaları 2,366, Evli sınıf öğretmenlerinin ortalamaları 2,303, olduğu görülmektedir. Buna göre sıralanacak olursa Diğer kategorisinde olan sınıf öğretmenlerinin duygusal tükenmişlik düzeylerinin en üst sırada yer aldığı daha sonra sırasıyla Bekâr ve son olarak da Evli olan sınıf öğretmenlerinin yer aldığı görülmektedir. Medeni durumun duygusal tükenmişlik toplam ortalaması ise 2,317'dir.

Tablo 5'deki verilere bakılacak olursa sınıf öğretmenlerinin medeni durumlarına göre duyarsızlaşma boyutunda "evli, bekâr ve diğer" değişkenlerine ait ortalama puanları 1,836 ile 1,732 arasında değişmektedir. Sınıf öğretmenlerinin medeni durumları ile mesleki tükenmişliğin alt boyutlarından olan duyarsızlaşma arasında anlamlı bir fark olmadığı görülmektedir($F=0,395$ $p>.05$).

Tablo 5 incelendiğinde bekâr sınıf öğretmenlerinin ortalamaları 1,836, diğer kategorisindeki sınıf öğretmenlerinin ortalamaları 1,8, evli sınıf öğretmenlerinin ortalamaları 1,732, olduğu görülmektedir. Buna göre sıralanacak olursa bekâr sınıf öğretmenlerinin duyarsızlaşma düzeylerinin en üst sırada yer aldığı daha sonra sırasıyla diğer kategorisi ve son olarak da evli olan sınıf öğretmenlerinin yer aldığı görülmektedir. Medeni durumun duyarsızlaşma toplam ortalaması ise 1,745'dir.

Tablodaki verilere bakılacak olursa sınıf öğretmenlerinin medeni durumlarına göre kişisel başarısızlık boyutunda "evli, bekâr ve diğer" değişkenlerine ait ortalama puanları 3,912 ile 3,858 arasında değişmektedir. Sınıf öğretmenlerinin medeni durumları ile mesleki tükenmişliğin alt boyutlarından olan kişisel başarısızlık arasında anlamlı bir fark olmadığı görülmektedir($F=0,165$ $p>.05$).

Tablo 5 incelendiğinde evli sınıf öğretmenlerinin ortalamaları 3,912, diğer kategorisindeki sınıf öğretmenlerinin ortalamaları 3,888, bekâr sınıf öğretmenlerinin ortalamaları 3,858, olduğu görülmektedir. Buna göre sıralanacak olursa evli sınıf öğretmenlerinin kişisel başarısızlık düzeylerinin en üst sırada yer aldığı daha sonra sırasıyla diğer kategorisi ve son olarak da bekâr sınıf öğretmenlerinin yer aldığı görülmektedir. Medeni durumun kişisel başarısızlık toplam ortalaması ise 3,906'dir.

Tablodaki verilere bakılacak olursa sınıf öğretmenlerinin medeni durumlarına göre tükenmişlik genel boyutunda "evli, bekâr ve diğer" değişkenlerine ait ortalama puanları 2,919

ile 2,758 arasında değişmektedir. Sınıf öğretmenlerinin medeni durumları ile tükenmişlik genel boyutları arasında anlamlı bir fark olmadığı görülmektedir ($F=0,812$ $p>.05$).

Tablo 5 incelendiğinde diğer kategorisindeki sınıf öğretmenlerinin ortalamaları 2,919, bekâr sınıf öğretmenlerinin ortalamaları 2,788, evli sınıf öğretmenlerinin ortalamaları 2,758, olduğu görülmektedir. Buna göre sıralanacak olursa diğer kategorisindeki sınıf öğretmenlerinin tükenmişlik genel düzeylerinin en üst sırada yer aldığı daha sonra sırasıyla bekâr ve son olarak da evli sınıf öğretmenlerinin yer aldığı görülmektedir. Medeni durumun tükenmişlik genel toplam ortalaması ise 2,765'dir.

5. Mesleki Kıdemin Tükenmişlik Düzeyine Etkisi

Sınıf Öğretmenlerin tükenmişlik düzeylerinin mesleki kıdeme göre farklılık gösterip göstermediğini belirlemek için ANOVA testi yapılmış ve Tablo 5'de testin sonuçlarına yer verilmiştir.

Tablo 6. Mesleki Kıdem ile Mesleki Tükenmişlik ve alt boyutlarına (Duygusal tükenmişlik, Duyarsızlaşma, Kişisel Başarısızlık) ilişkin ANOVA sonucu

	Mesleki Kıdem	N	\bar{x}	Sh	F	p
Duygusal Tükenmişlik	1-5 Yıl	9	2.037	0.709	0.418	0.740
	6-10 Yıl	33	2.340	0.518		
	11-15 Yıl	65	2.311	0.722		
	16 Yıl ve üzeri	315	2.324	0.801		
	Toplam	422	2.317	0.768		
Duyarsızlaşma	1-5 Yıl	9	2.066	0.787	7.222	0.000
	6-10 Yıl	33	2.284	0.957		
	11-15 Yıl	65	1.726	0.794		
	16 Yıl ve üzeri	315	1.683	0.696		
	Toplam	422	1.745	0.753		
Kişisel Başarısızlık	1-5 Yıl	9	2.333	0.824	5.303	0.001
	6-10 Yıl	33	2.450	0.662		
	11-15 Yıl	65	2.130	0.685		
	16 Yıl ve üzeri	315	2.041	0.563		
	Toplam	422	2.093	0.606		
Tükenmişlik Genel	1-5 Yıl	9	2.145	0.707	3.678	0.012
	6-10 Yıl	33	2.358	0.579		
	11-15 Yıl	65	2.056	0.607		
	16 Yıl ve üzeri	315	2.016	0.556		
	Toplam	422	2.052	0.574		

Tablo 6'ya göre Sınıf öğretmenlerinin mesleki kıdemleri ile mesleki tükenmişliğin alt boyutlarından olan duygusal tükenmişlik arasında anlamlı bir fark olmadığı görülmektedir ($F=0.418$ $p>0.05$). Sınıf öğretmenlerinin mesleki kıdemleri ile mesleki tükenmişliğin alt boyutlarından olan duyarsızlaşma ($F=7.222$ $p<0.05$), kişisel başarısızlık ($F=5.303$ $p<0.05$), tükenmişlik genel ($F=3.678$ $p<0.05$) boyutunda anlamlı bir fark olduğu görülmektedir

Sınıf öğretmenlerinin mesleki kıdemi ile mesleki tükenmişliğin alt boyutlarından olan duyarsızlaşma arasındaki farkın yönünü belirlemek için Tamhane's T2 testi yapılmıştır. Tablo 7'de testin sonuçlarına yer verilmiştir.

Tablo 7. Mesleki Kıdem İle Duyarsızlaşma Alt boyutuna ilişkin Tamhane's T2 Sonuçları

I (mesleki kıdem)	J (mesleki kıdem)	Ortalama Farkı		
		(I-J)	Sh	p
(1-5)	6-10	-0.218	0.310	0.983
	11-15	0.340	0.280	0.824
	16 ve üzeri	0.383	0.265	0.707
(6-10)	1-5	0.218	0.310	0.983
	11-15	.558*	0.193	0.033
	16 ve üzeri	.601*	0.171	0.007
(11-15)	1-5	-0.340	0.280	0.824
	6-10	-.558*	0.193	0.033
	16 ve üzeri	0.042	0.106	0.999
16 ve üzeri	1-5	-0.383	0.265	0.707
	6-10	-.601*	0.171	0.007
	11-15	-0.042	0.106	0.999

Tablo 7'ye göre Analiz sonucunda 6-10 yıl mesleki kıdemi olan sınıf öğretmenleri ile 11-15 yıl mesleki kıdemi olan sınıf öğretmenlerinin puan ortalamaları arasında fark görülmüştür. ($p<0.05$) 6-10 yıl mesleki kıdemi olan sınıf öğretmenlerinin duyarsızlaşma düzeyi 11-15 yıl mesleki kıdemi olan sınıf öğretmenlerinden anlamlı düzeyde yüksektir. 16 ve üzeri yıl mesleki kıdemi olan sınıf öğretmenleri ile 6-10 yıl mesleki kıdemi olan sınıf öğretmenlerinin puan ortalamaları arasında fark görülmüştür. ($p<0.05$) 16 ve üzeri yıl mesleki kıdemi olan sınıf öğretmenlerinin duyarsızlaşma düzeyi ile 6-10 yıl mesleki kıdemi olan sınıf öğretmenlerinden anlamlı düzeyde yüksektir. Diğer mesleki kıdemi yılları arasında anlamlı bir fark yoktur. ($p>0.05$)

Sınıf öğretmenlerinin mesleki kıdemi ile mesleki tükenmişliğin alt boyutlarından olan kişisel başarısızlık arasındaki farkın yönünü belirlemek için Tukey testi yapılmıştır. Tablo 8'de testin sonuçlarına yer verilmiştir.

Tablo 8. Mesleki Kıdem İle Kişisel Başarısızlık Alt boyutuna ilişkin Tukey Testi Sonuçları

I (mesleki kıdem)	J (mesleki kıdem)	Ortalama Farkı (I-J)	Sh	p
(1-5)	6-10	-0.117	0.224	0.954
	11-15	0.202	0.212	0.776
	16 ve üzeri	0.292	0.201	0.471
(6-10)	1-5	0.117	0.224	0.954
	11-15	0.319	0.127	0.060
	16 ve üzeri	.409*	0.109	0.001
(11-15)	1-5	-0.202	0.212	0.776
	6-10	-0.319	0.127	0.060
	16 ve üzeri	0.089	0.081	0.690
16 ve üzeri	1-5	-0.292	0.201	0.471
	6-10	-.409*	0.109	0.001
	11-15	-0.089	0.081	0.690

Tablo 8'ye göre Analiz sonucunda 6-10 yıl mesleki kıdemi olan sınıf öğretmenleri ile 16 ve üzeri mesleki kıdemi olan sınıf öğretmenlerinin puan ortalamaları arasında fark görülmüştür. ($p < 0.05$) 6-10 yıl mesleki kıdemi olan sınıf öğretmenlerinin kişisel başarısızlık düzeyi 16 ve üzeri mesleki kıdemi olan sınıf öğretmenlerinden anlamlı düzeyde yüksektir. Diğer mesleki kıdemi yılları arasında anlamlı bir fark yoktur ($p > 0.05$).

Sınıf öğretmenlerinin mesleki kıdemi ile mesleki tükenmişliğin tükenmişlik genel arasındaki farkın yönünü belirlemek için Tukey testi yapılmıştır. Tablo 9'da testin sonuçlarına yer verilmiştir.

Tablo 9. Mesleki Kıdem İle Tükenmişlik Genel Boyutuna İlişkin Tukey Testi Sonuçları

I (mesleki kıdem)	J (mesleki kıdem)	Ortalama Farkı (I-J)	Sh	p
(1-5)	6-10	-0,212	0,214	0,753
	11-15	0,089	0,202	0,971
	16 ve üzeri	0,129	0,192	0,908
(6-10)	1-5	0,212	0,214	0,753
	11-15	0,302	0,121	0,064
	16 ve üzeri	,342*	0,104	0,006
(11-15)	1-5	-0,089	0,202	0,971
	6-10	-0,302	0,121	0,064
	16 ve üzeri	0,039	0,077	0,957
16 ve üzeri	1-5	-0,129	0,192	0,908
	6-10	-,342*	0,104	0,006
	11-15	-0,039	0,077	0,957

Tablo 9'a göre Analiz sonucunda 6-10 yıl mesleki kıdemi olan sınıf öğretmenleri ile 16 ve üzeri mesleki kıdemi olan sınıf öğretmenlerinin puan ortalamaları arasında fark görülmüştür. ($p < 0.05$) 6-10 yıl mesleki kıdemi olan sınıf öğretmenlerinin tükenmişlik genel düzeyi 16 ve üzeri mesleki kıdemi olan sınıf öğretmenlerinden anlamlı düzeyde yüksektir. Diğer mesleki kıdemi yılları arasında anlamlı bir fark yoktur ($p > 0.05$).

6. Eğitim Durumu Değişkeninin Tükenmişlik Düzeyine Etkisi

Tablo 10. Eğitim Durumu İle Mesleki Tükenmişlik Ve Alt Boyutlarına (Duygusal Tükenmişlik, Duyarsızlaşma, Kişisel Başarısızlık) İlişkin ANOVA Sonucu

	Mezun olunan son program	N	Ortalama	Standart Sapma	F	p
Duygusal Tükenmişlik	Fakülte	358	2,355	0,763	3,642	0,006
	Yüksek Lisans	14	2,515	0,565		
	Eğitim Enstitüsü	30	1,829	0,567		
	Yüksek Öğretmen Okulu	12	2,268	0,888		
	Diğer	8	2,180	1,203		
	Toplam	422	2,317	0,768		
Duyarsızlaşma	Fakülte	358	1,745	0,746	4,018	0,003
	Yüksek Lisans	14	2,414	0,939		
	Eğitim Enstitüsü	30	1,453	0,525		
	Yüksek Öğretmen Okulu	12	1,683	0,700		
	Diğer	8	1,750	0,960		
	Toplam	422	1,745	0,753		
Kişisel Başarısızlık	Fakülte	358	3,901	0,596	1,007	0,404
	Yüksek Lisans	14	3,678	0,633		
	Eğitim Enstitüsü	30	4,041	0,662		
	Yüksek Öğretmen Okulu	12	3,895	0,641		
	Diğer	8	4,062	0,758		
	Toplam	422	3,906	0,606		
Tükenmişlik Genel	Fakülte	358	2,778	0,391	2,985	0,019
	Yüksek Lisans	14	2,915	0,252		
	Eğitim Enstitüsü	30	2,548	0,364		
	Yüksek Öğretmen Okulu	12	2,727	0,464		
	Diğer	8	2,767	0,461		
	Toplam	422	2,765	0,393		

Tablo 10'daki verilere bakılacak olursa sınıf öğretmenlerinin mezun oldukları son programa göre duygusal tükenmişlik boyutunda "Fakülte, Yüksek Lisans, Eğitim Enstitüsü, Yüksek Öğretmen Okulu ve Diğer" değişkenlerine ait ortalama puanları 2,515 ile 1,829 arasında değişmektedir. Sınıf öğretmenlerinin mezun oldukları son program ile mesleki

tükenmişliğin alt boyutlarından olan duygusal tükenmişlik arasında anlamlı bir fark olduğu görülmektedir($F=3,642$ $p<.05$).

Tablo incelendiğinde Yüksek Lisans mezunu sınıf öğretmenlerinin ortalamaları 2,515, Fakülte mezunu sınıf öğretmenlerinin ortalamaları 2,355, Yüksek Öğretmen Okulu mezunu sınıf öğretmenlerinin ortalamaları 2,268, Diğer kategorisindeki sınıf öğretmenlerinin ortalamaları 2,18 ve Eğitim Enstitüsü mezunu sınıf öğretmenlerinin ortalamasının 1,829 olduğu görülmektedir. Buna göre sıralanacak olursa Yüksek Lisans mezunu olan sınıf öğretmenlerinin duygusal tükenmişlik düzeylerinin en üst sırada yer aldığı daha sonra sırasıyla Fakülte mezunu, Yüksek Öğretmen Okulu mezunu, Diğer kategorisi ve son olarak da Eğitim Enstitüsü mezunu olan sınıf öğretmenlerinin yer aldığı görülmektedir. Mezun oldukları son programın duygusal tükenmişlik toplam ortalaması ise 2,317'dir.

Tablo 10'daki verilere bakılacak olursa sınıf öğretmenlerinin mezun oldukları son programa göre duyarsızlaşma boyutunda "Fakülte, Yüksek Lisans, Eğitim Enstitüsü, Yüksek Öğretmen Okulu ve Diğer" değişkenlerine ait ortalama puanları 2,414 ile 1,453 arasında değişmektedir. Sınıf öğretmenlerinin mezun oldukları son program ile mesleki tükenmişliğin alt boyutlarından olan duyarsızlaşma arasında anlamlı bir fark olduğu görülmektedir($F=4,018$ $p<.05$).

Tablo 10 incelendiğinde Yüksek Lisans mezunu sınıf öğretmenlerinin ortalamaları 2,414, Diğer kategorisindeki okul mezunu sınıf öğretmenlerinin ortalamaları 1,750, Fakülte mezunu sınıf öğretmenlerinin ortalamaları 1,745, Yüksek Öğretmen Okulu mezunu sınıf öğretmenlerinin ortalamaları 1,683 ve Eğitim Enstitüsü mezunu sınıf öğretmenlerinin ortalamasının 1,453 olduğu görülmektedir. Buna göre sıralanacak olursa Yüksek Lisans mezunu olan sınıf öğretmenlerinin duyarsızlaşma düzeylerinin en üst sırada yer aldığı daha sonra sırasıyla Diğer kategorisindeki okul mezunu, Fakülte mezunu, Yüksek Öğretmen Okulu ve son olarak da Eğitim Enstitüsü mezunu olan sınıf öğretmenlerinin yer aldığı görülmektedir. Mezun oldukları son programın duyarsızlaşma toplam ortalaması ise 1,745'dir.

Tablodaki verilere bakılacak olursa sınıf öğretmenlerinin mezun oldukları son programa göre kişisel başarısızlık boyutunda "Fakülte, Yüksek Lisans, Eğitim Enstitüsü, Yüksek Öğretmen Okulu ve Diğer" değişkenlerine ait ortalama puanları 4,062 ile 3,678 arasında değişmektedir. Sınıf öğretmenlerinin mezun oldukları son program ile mesleki tükenmişliğin alt boyutlarından olan kişisel başarısızlık arasında anlamlı bir fark olmadığı görülmektedir($F=1,007$ $p>.05$).

Tablo 10 incelendiğinde Diğer kategorisindeki okul mezunu sınıf öğretmenlerinin ortalamaları 4,062, Eğitim Enstitüsü mezunu sınıf öğretmenlerinin ortalamaları 4,041, Fakülte mezunu sınıf öğretmenlerinin ortalamaları 3,901, Yüksek Öğretmen Okulu mezunu sınıf öğretmenlerinin ortalamaları 3,895 ve Yüksek Lisans mezunu sınıf öğretmenlerinin ortalamasının 3,678 olduğu görülmektedir. Buna göre sıralanacak olursa Diğer kategorisindeki okul mezunu olan sınıf öğretmenlerinin kişisel başarısızlık düzeylerinin en üst sırada yer aldığı daha sonra sırasıyla, Eğitim Enstitüsü mezunu, Fakülte mezunu, Yüksek Öğretmen Okulu ve son olarak da Yüksek Lisans mezunu olan sınıf öğretmenlerinin yer aldığı görülmektedir. Mezun oldukları son programın kişisel başarısızlık toplam ortalaması ise 3,906'dır.

Tablo 10'daki verilere bakılacak olursa sınıf öğretmenlerinin mezun oldukları son programa göre tükenmişlik genel boyutunda "Fakülte, Yüksek Lisans, Eğitim Enstitüsü, Yüksek Öğretmen Okulu ve Diğer" değişkenlerine ait ortalama puanları 2,915 ile 2,548 arasında değişmektedir. Sınıf öğretmenlerinin mezun oldukları son program ile tükenmişlik genel arasında anlamlı bir fark olduğu görülmektedir ($F=2,985$ $p<.05$).

TARTIŞMA SONUÇ VE ÖNERİLER

Bu bölümde araştırma sonucunda elde edilen bulgular daha önce yapılan çalışmalar çerçevesinde tartışılarak, alt problemlerin sırasına göre yorumlanmıştır. Ayrıca elde edilen sonuçlar doğrultusunda hem araştırmacılara hem de uygulayıcılara yönelik bir takım öneriler sunulmuştur.

Tartışma

Araştırmanın sonuçlarına bakıldığında sınıf öğretmenlerinin mesleki tükenmişlik açısından duygusal tükenme, duyarsızlaşma alt boyutlarında yüksek düzeyde tükenmişlik yaşadıkları ve kişisel başarı alt boyutunda ise daha az düzeyde tükenmişlik yaşadıkları söylenebilir. Bu sonuçlar göz önüne alındığında öğretmenlik mesleğini seçenlerin duygusal zeka yönünden güçlü olmaları gerektiği konusunda uyarılmalarının uygun olacağı düşünülebilir.

Sınıf öğretmenlerinin cinsiyete göre tükenmişlik düzeylerini belirlemek için yapılan analiz sonuçlarına göre, duygusal tükenme alt boyutunda farklılaşma bulunmadığı, duyarsızlaşma ve kişisel başarı alt boyutlarında sınıf öğretmenlerinin tükenmişlik düzeyleri ile cinsiyet değişkeni arasında ise anlamlı bir fark bulunduğu saptanmıştır. Bu bulgularımızı destekleyen araştırma sonuçları bulunmaktadır. Akten (2007) rehber öğretmenleri, Şahin (2008) beden eğitimi öğretmenleri üzerinde yaptığı bir araştırmada duygusal tükenme alt

boyutunda cinsiyete göre farklılaşma yaşandığını ve kadın öğretmenlerin daha fazla tükenmişlik yaşadıklarını ifade etmişlerdir. Karakuş (2008) özel ilköğretim ve ortaöğretim kurumlarında yaptığı çalışmada duyarsızlaşma alt boyutunda cinsiyete göre farklılık bulmuş ve erkek öğretmenlerin daha fazla duyarsızlaşma yaşadıklarını belirtmiştir. Mesleki tükenmişlikle ilgili olarak yapılan bazı araştırmalarda farklı sonuçlar da bulunmuştur. Şencan (2019), sınıf öğretmenleriyle; Yılmaz Toplu (2012) okul öncesi ve ilköğretim öğretmenleri ile yaptığı araştırmada cinsiyetlere göre tükenmişliğin farklılık göstermediğini bulmuşlardır.

Sınıf öğretmenlerinin yaşları ile mesleki tükenmişliğin alt boyutlarından olan duygusal tükenmişlik, kişisel başarısızlık, tükenmişlik genel arasında anlamlı bir fark olmadığı görülmektedir. Sınıf öğretmenlerinin yaşları ile mesleki tükenmişliğin alt boyutlarından olan duyarsızlaşma arasında anlamlı bir fark ortaya çıkmıştır. Yapılan alanyazın taramasında mesleki tükenmişlik araştırmalarında yaş faktörünü ele alan çalışmaya rastlanmamıştır.

Bu çalışmada sınıf öğretmenlerinin medeni durumları ile mesleki tükenmişliğin alt boyutlarından olan duygusal tükenme, duyarsızlaşma ve kişisel başarısızlık arasında anlamlı bir fark olmadığı bulgusuna ulaşılmıştır. Şencan'ın (2019) araştırmasında benzer sonuçlara ulaşılmıştır. Sınıf öğretmenlerinin tükenmişlik düzeylerinin medeni durumlarına göre farklılık gösterip göstermediğini belirlemek için yapılan analiz sonuçlarına göre, tükenmişlik düzeyleri ve medeni durumları arasında duygusal tükenme, duyarsızlaşma ve kişisel başarısızlık alt boyutlarında anlamlı düzeyde fark bulunamamıştır.

Öğretmenlerin medeni durumları değişkenine göre bu araştırma sonucu ile farklı sonuçlara ulaşan araştırmalarda bulunmaktadır. Polatçı (2007) araştırmasında kişisel başarı alt boyutunda tükenmişlik ile medeni durum arasındaki farkın anlamlı düzeyde olduğunu belirtmiş ve evli öğretmenlerin bekarlara göre daha samimi ilişkileri olduğunu, sürekli ulaşılabilir bir aile ve dost çevresine sahip olmalarından dolayı kendilerine güvenlerinin arttığını ve tükenmişlikle daha iyi başa çıkabildiklerini belirtmiştir. Yılmaz Toplu (2012) araştırmasında duyarsızlaşma alt boyutunda tükenmişlik ile medeni durum arasında farkın anlamlı düzeyde bulunduğunu ve bekar öğretmenlerin daha fazla duyarsızlaşma alt boyutunda tükenmişlik yaşadıklarını ifade etmiştir. Çolakoğlu (2014) çalışmasında medeni durum ve tükenmişlik arasında duygusal tükenme alt boyutunda anlamlı düzeyde bir ilişki olduğunu ve bekar öğretmenlerin daha fazla duygusal tükenmişlik yaşadıklarını belirtmiştir.

Araştırmada sınıf öğretmenlerinin mesleki kıdemleri ile mesleki tükenmişliğin alt boyutlarından olan duygusal tükenmişlik arasında anlamlı bir fark olmadığı bulgusuna ulaşılmıştır. Sınıf öğretmenlerinin mesleki kıdemleri ile mesleki tükenmişliğin alt boyutlarından olan duyarsızlaşma, kişisel başarısızlık ve tükenmişlik genel boyutunda anlamlı

bir fark olduğu bulgulanmıştır. Şencan (2019) ın araştırmasında sınıf öğretmenlerinin mesleki kıdemleri ile tükenmişlik düzeyleri arasındaki duygusal tükenme alt boyutunda anlamlı düzeyde fark bulunmuştur. Çimen (2007) bizim bulgularımızı destekler nitelikte bulgular elde etmiştir. İlköğretim öğretmenleri ile yaptığı araştırmada 6-10 yıl arasındaki öğretmenlerin daha fazla duygusal tükenme yaşadıklarını belirtmiştir. Bunun sebebinin de tükenmenin zaman içerisinde gerçekleşmesi sonucu ilk yıllarda hemen kendini göstermediği şeklinde açıklamış ve 26 yıl üzerinde çalışan öğretmenlerinde tecrübelerinden dolayı daha az tükenme yaşadıklarını bildirmiştir. Araştırmamızda 6-10 yıl mesleki kıdemi olan sınıf öğretmenleri ile 16 ve üzeri mesleki kıdemi olan sınıf öğretmenlerinin puan ortalamaları arasında fark görülmüştür. 6-10 yıl mesleki kıdemi olan sınıf öğretmenlerinin tükenmişlik genel düzeyi 16 ve üzeri mesleki kıdemi olan sınıf öğretmenlerinden anlamlı düzeyde yüksektir. Diğer mesleki kıdemi yılları arasında anlamlı bir fark bulunmamıştır.

Araştırmada sınıf öğretmenlerinin, eğitim durumları ile tükenmişlik düzeyleri arasında duygusal tükenme, duyarsızlaşma alt boyutlarında anlamlı düzeyde fark bulunurken, kişisel başarı alt boyutlarında anlamlı bir fark bulunamamıştır.

Şencan (2019) tarafından yapılan araştırmada bulgularımızı destekler nitelikte bulgulara ulaşılmıştır. Sınıf öğretmenlerinin eğitim durumları ile tükenmişlik düzeyleri arasında duygusal tükenme, duyarsızlaşma alt boyutlarında anlamlı düzeyde fark bulunurken, kişisel başarı alt boyutlarında anlamlı bir fark bulunamamıştır. Erdemoğlu Şahin (2007) öğretmenlerle, Karaman (2009) ilköğretim ve ortaöğretim yöneticileriyle ve Dönmez (2018) sınıf öğretmenleriyle yaptığı tükenmişlik araştırmalarında eğitim durumu değişkenine göre duygusal tükenme ve duyarsızlaşma alt boyutlarında tükenmişlik açısından farkın anlamlı düzeyde olduğunu ifade etmişlerdir. Bu araştırmalar yapılan araştırmayı destekler niteliktedir.

Bu araştırmada elde edilen bulguların aksine eğitim durumu değişkeni ile tükenmişlik arasında anlamlı düzeyde farklılık bulunmayan çalışmalar da bulunmaktadır. Babaoğlu (2006) ilköğretim yöneticileriyle, Özipek (2006) ortaöğretim okullarında çalışan öğretmenlerle, Kale (2007) beden eğitimi öğretmenleriyle, Çatır (2014) ikili eğitim yapan okullardaki yöneticilerle, Yıldırım (2016) sınıf öğretmenleriyle, tükenmişlik ilgili yaptığı araştırmalarında her üç alt boyutta da eğitim durumuna göre anlamlı düzeyde farklılık olmadığını belirtmiştir. Araştırmaların yapıldığı okulların teknolojik, fiziki durumları ve farklı illerde yapılması nedeniyle veli, öğrenci profillerinin değişmesi gibi nedenlerden dolayı farklılık gösterdiği söylenebilir.

Sonuç ve Öneriler

Araştırma ile sınıf öğretmenlerinin duygusal tükenmişlik boyutunda orta düzeyde tükenmiş; duyarsızlaşma boyutunda çok az tükenmiş; kişisel başarısızlık boyutunda çoğunlukla tükenmiş; tükenmişlik genel boyutunda ise orta düzeyde tükenmiş olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Değişen yaşam koşulları sınıf öğretmenlerinin tükenmişlik düzeylerini etkileyen farklı değişkenlerin ortaya çıkmasına neden olmaktadır. Bu açıdan tükenmişlikle ilgili önleyici çalışmalar yapılmalıdır. İlerleyen süreçte yapılacak olan çalışmalarda tükenmişliğe etki edebilecek diğer değişkenlerde göz önünde bulundurulmalıdır.

Üniversitelerle gerekli işbirliği sağlanarak okullarda veya ilçelerde sınıf öğretmenlerinin mesleki durumlarını ölçmek amacıyla çalışmalar yapılabilir. Bu çalışmadan elde edilen veriler doğrultusunda sınıf öğretmenlerinin tükenmişlik düzeylerini azaltarak, iyileştirecek seminer, eğitim ve çalışma grupları planlanıp düzenlenmelidir. Bu çerçevede okul psikolojik danışmanları ile işbirliği yapılarak, tükenmişlik yaşayan sınıf öğretmenlerinden gönüllü olanların psikolojik danışmanlık alması sağlanabilir.

Sınıf öğretmenlerinin motivasyonunu arttırmak amacı ile yazılı ve sözlü ödüller verilebilir. Verilen ödül ve takdirlerin sayısı arttırılabilir. Eğitimde iyi örnek oluşturmak açısından emekli olmuş sınıf öğretmenleri ile mesleğe yeni başlamış öğretmenlerle buluşma toplantıları düzenlenerek bilgi ve deneyim paylaşımında bulunulması sağlanabilir. Bu programa katılan emekli sınıf öğretmenleri çeşitli ödüllerle taltif edilebilir.

İdari kadro ile öğretmenler arasında daha kaliteli bir iletişim sağlanması açısından iletişim ve inavasyon eğitimleri, piknik, gezi ve sosyal aktivite organizasyonları yapılabilir. Bu etkinlikler geleneksel bir şekilde düzenlenebilir.

Öğretmenlerin toplumdaki saygınlığını arttırılması amacı ile velilerin de dâhil olacağı geniş katılımlı toplumsal projeler üretilebilir.

Sınıf öğretmenlerinin çalışma koşulları iyileştirilebilir. Sınıftaki öğrenci sayıları sabit tutularak okullardaki fiziki şartların iyileştirilmesi yoluna gidilebilir. Öğrenci merkezli eğitim ile birlikte öğretmeninde merkezde olduğu eğitim politikaları düzenlenerek öğretmenlere gerekli önem verilebilir. Yabancı uyruklu öğrenciler, sınıfa dâhil edilmeden önce bir yıl hazırlık eğitimine tabi tutulabilir. Yabancı uyruklu öğrencilerin velilerinin Türkçe bilmeyenlerine yönelik eğitim programları düzenlenebilir.

Meslek seçimi konusunda lise ve üniversite yıllarında gençlere yönelik gerekli çalışmalar yapılabilir. Özellikle üniversitelerin sınıf öğretmenliği bölümünde okuyan

öğrencilere kariyer ve mesleki rehberliğin yapılması, mesleğe başladığında tükenmişlik yaşanmaması yönünde önleyici olabileceği düşünülmektedir.

Dördüncü sınıfı bitirerek birinci sınıfı okutacak sınıf öğretmenlerinden, isteyen sınıf öğretmenlerine bir yıl süreli izin verilebilir.

Bu araştırma Hatay ili İskenderun ilçesinde yapılmıştır. Meta analiz yöntemi uygulanarak tükenmişlikle ilgili yapılan çok sayıda araştırma birleştirilebilir. Böylece tükenmişlik konusuna daha bütüncül açıdan bakılması sağlanabilir.

KAYNAKÇA

- Akten, S. (2007). Rehber öğretmenlerin mesleki tükenmişlik düzeylerinin incelenmesi. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi. Trakya Üniversitesi Sosyol Bilimler Enstitüsü, Edirne.
- Amasralı, A., (2016), “Ortaokul Ve Lise Matematik Öğretmenlerinin Örgütsel Sinizm Tutumları İle Mesleki Tükenmişlik Düzeyleri Arasındaki İlişki (Amasya İli Örneği)”, Yüksek Lisans Tezi, Ondokuz Mayıs Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Samsun.
- Babaoğlu, E. (2006). İlköğretim okulu yöneticilerinde tükenmişlik. Yayınlanmamış doktora tezi. Abant İzzet Baysal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Bolu.
- Çağlayan, A., (2012), “Birleştirilmiş Sınıf Öğretmenlerinin Tükenmişlik Düzeyleri”, Yüksek Lisans Tezi, Atatürk Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Erzurum.
- Çatır, V. (2014). İkili öğretim yapan ilköğretim kurumlarında görevli yöneticilerin mesleki tükenmişlik düzeyleri ile örgütsel bağlılıkları arasındaki ilişki. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi. Yeditepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Çintiriz, Ş., (2016), “Mesleki ve Teknik Anadolu Liselerinde Kültür Dersi Öğretmenlerinin Mesleki Tükenmişlik Düzeyinin Tespiti: Beşiktaş İlçesi Örneği”, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Aydın Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul
- Çolakoğlu, İ. (2014). Ortaokullarda görev yapan müzik öğretmenlerinin mesleki tükenmişlik düzeylerinin incelenmesi. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi. İstanbul Aydın Üniversitesi- Yıldız Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Dönmez, İ. (2018). Sınıf öğretmenlerinin mesleki tükenmişlik düzeylerinin çeşitli değişkenler açısından incelenmesi. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi. Biruni Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Erdemoğlu Şahin, D. (2007). Öğretmenlerin mesleki tükenmişlik düzeyleri. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi. Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

- Erkul, A., (2014), “Meslek Lisesi Öğretmenlerinin Mesleki Tükenmişlik Düzeyi”, Yüksek Lisans Tezi, Bahçeşehir Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul
- Gökçakan, Z. ve Özer, R. “Rehber Öğretmenlerde Tükenmişlik”, (1.Basım), Vatan Matbaacılık, Rize Rehberlik ve Araştırma Merkezi Müdürlüğü Yayınları, No:9, Rize, 1999.
- İlbay A.B., (2014), “Çözüm Odaklı Kısa Süreli Grupla Psikolojik Danışmanın Üniversite Öğrencilerinin Tükenmişlik Düzeyleri Üzerindeki Etkisi”, Doktora Tezi, Sakarya Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Sakarya.
- İnce, N.B., (2014), “Birleştirilmiş ve Bağımsız Sınıf Öğretmenlerinin Mesleki Doyum Ve Tükenmişlik Düzeylerinin Karşılaştırılması”, Yüksek Lisans Tezi, Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara
- Kale, F. (2007). Beden eğitimi öğretmenlerinin mesleki iş doyum ve tükenmişlik düzeylerinin çeşitli değişkenlere açısından incelenmesi.Yayınlanmamış yüksek lisans tezi. Niğde Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Niğde.
- Karakuş, G. (2008). Özel ilköğretim ve ortaöğretim kurumlarında çalışan öğretmenlerin tükenmişlik düzeylerinin bazı değişkenlere göre incelenmesi. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi. Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Karaman, A. M. (2009). İlköğretim ve ortaöğretim okul yöneticilerinin tükenmişlik seviyelerinin incelenmesi. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi. Teditepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Özdoğan, H.Y., (2008), “Beden Eğitimi Öğretmenlerinde Mesleki Tükenmişlik”, Yüksek Lisans Tezi, Cumhuriyet Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Sivas.
- Özkaya, H., (2006) “Yatılı ilköğretim bölge okulu ve ilköğretim okullarında görev yapan öğretmenlerin tükenmişlik düzeylerinin öğretmen görüşleri açısından karşılaştırılması”, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, On Sekiz Mart Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Çanakkale.
- Özipek, A. (2006). Ortaöğretim okullarında görev yapan öğretmenlerde mesleki tükenmişlik düzeyleri ve nedenleri. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi. Trakya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Edirne.
- Polatçı, S. (2007). Tükenmişlik sendromu ve tükenmişlik senromuna etki eden faktörler. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi. Gaziosmanpaşa Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Tokat.
- Schaufeli, W. B. ve Janczur, B. (1994). Burnout among Nurses: A Polish-Dutch Comparison. *Journal of Cross Cultural Psychology*, 25, 95-113.

- Şahin, D.E., (2007), “Öğretmenlerin Mesleki Tükenmişlik Düzeyleri (Ankara İli İlköğretim ve Ortaöğretim Okulları Örneği)”, Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara
- Şahin, Ş. (2008). Beden eğitimi öğretmenlerinin tükenmişlik ve yaşam doyumu düzeyleri. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi. Mersin Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Mersin.
- Şencan, D. (2019) Sınıf öğretmenlerinin mesleki tükenmişlik düzeylerinin farklı değişkenlere göre incelenmesi, Pamukkale Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Denizli
- Yıldırım, U. (2016). Sınıf öğretmenlerinin tükenmişlik düzeyi ile sınıf yönetimi arasındaki ilişki. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi. İstanbul Aydın Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Yılmaz Toplu, N. (2012). Okul öncesi ve ilköğretim öğretmenlerinin tükenmişlik düzeyleri. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi. Adnan Menderes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Aydın.